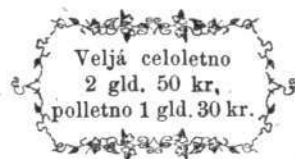

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 1.

V Celovcu 10. januarja 1871.

Leto III.

Božja kazn.

(Kmečka povest; poslovenil Andrejčekov Jože.)

I.

Pri Matevžu Gorcu gleda siromaščina iz vseh kotov. — Ljudje pa so se čudili, kako je on v takovo nesrečo padel. Kajti človeka srce zaboli, ko zagleda tako revščino: hiša vsa vdrtá, streha raztrgana, dvorišče zapuščeno ter krog in krog poraščeno s travo, nikjer nobenega plota, ni drevesa ne zagledaš v vrtu. In v hiši? — oj tam je revščina — da se Bogu usmili! —

Še sedaj dobro pomnijo ljudje starega Stanislava Gorca, Matevževega očeta — kako premožen kmet je bil, da mu ga daleč okrog ni bilo para. Ko pa si je bil Matevž že izbral zalo deklico Marico iz bližnje vasi, hčer ubozega vrtnarja, ter je pri očetu dostojno pobaral za njo, tedaj mu tudi ta ni stavil zaprek, kajti Matevž je bil premeten mladenič in sin takovega bogatince, vrtnar pa si je moral služiti kruh s težkim delom, — napravila se je slednjič svatovščina, da se v malokteri vasi dobi enaka.

Stari Stanislav ni imel nič zoper to, da mu je pripeljal sin k hiši revno nevesto; mati pa, ki je svojemu edinemu sinu skrbno stregla, kot bunčici v očesu, mati se je koj udala njegovim volji.

Napravila se je gostija, kakoršne že ni bilo morda sto let v tej vasi. Gospod župnik, gospôda iz graščin in več družih imenitnih gostov vrstilo se je takrat krog mize, in godbo so celó iz mesta dobili za to svatovščino.

Ni čuda, da so vse dekleta Marici zavidale takovega moža, ženi Stanislavovega sina, ki je prišla iz revščine tako naglo do obilnega bogastva.

Moj Bog! kdo bi si bil mislil, da bo ondi v nekterih letih tako narobe!

V hlevu je stalo dvanajst krav, ki bi celo grajskim pristavam ne delale sramote; in osem okroglih, čilih konj, da bi kapljica vodé ne ostala na njih, kakor pravijo; v kašči žita, kakor pri kakem zlahtniku; hiša bela, okna pobarvana. Znotraj je bila okrašena ena izba z obrazi raznih svetnikov, ki bi se bili lahko primerjali onim v cerkvi; tla čista, omara polna cinaste posode, peč iz kahelj, kot po gosposkih sobah. Škrinje so bile pobarvane, v škrinjah pa polno tanjkega perila, tudi nekaj navezkov koral, različnih oblačil in krasno barvanih robev. In druga stanica, kjer so spali — ondi ste stali dve čisti, visoko postlani postelji, na steni nad posteljo je visela blagoslovljena sveča in podoba Čenstohovske Matere božje s svitilnico, ki je gorela redno vsako soboto; za podobo pa, kakor je že navada, polno blagoslovljenih zelišč.

Na drugi strani je bila družinska soba s pekarsko pečjo, in v njej polno družine, kakor ne bi bilo pri ka-

kem kmetu, vse živo in veselo, kajti ni jim manjkalo kruha pri takovem bogatincu.

Na dvorišču, pometenem in obgrajenem, stojita v kolarni dva okovana voza, nekaj plugov, bran in sani nakupičenih, in še drugega orodja je čez mero. Za hišo pa je sadni in cvetlični vrt, za vrtom polje, na polji pa leto za letom takova rodovitnost, da mu jo gospodar sam zavida — povsod obilni plod.

Ko je Matevž očeta Stanislava pokopal — in je tudi mati kmalu potem umrla, tedaj se mu ni še nič sile godilo, in kakor Stanislav, bil je tudi Matevž še dolgo najpremožnejši kmet v vasi. —

Po sv. Petru in Pavlu je sejm v Bohniji. Ker je ravno Matevž vola izgubil, ki mu je ušel na grajsko deteljo ter se ondi preobjedel, odpravil se je z doma ter šel dokupit par. Hlapcu je ukazal naprej pognati samca, sam pa je jahal za njim s polno mošnjo in dobro voljo.

Proti poldnevu pride v mesto in zategne jo naravnost na gornji trg, kjer je bila kupčija z rogato živino. Bilo je ondi tudi nekoliko vaščanov na sejmu, kupovaje in prodajaje, kakor se je zdelo komu potrebno. Drug drugega so pozdravljali, kakor je sploh navada, kedar sreča v tujem kraju sosed sosedu.

Med tem so si ljudje pripovedovali, kako naglo je dobil vola, popolnoma enakega svojemu prejšnjemu, da je po kratki pogaji vzel svojo mošnjo ter vsul v roke nekaj cekinov, da je vsem kar oči jemal migajoči lesk. Ko poslušajo to novico, naglo vstane upitje, — ozró se —; Matevžev hlapec prisôpe jokaje ter kriči, da se je volu nekaj pripetilo, da se je dolgo tresel, kakor bi bil dobil uroke, zgrudil se na tla, kakor bi mu nogé izpodbil, obračal oči na vse kraje in jezik ven pomolil. Matevž prebledi, kakor prazni prt, strese cekine molče nazaj v mošnjo, popusti kupčijo ter teče za hlapcem k volu. Nekoliko vaščanov jo vdere za njim. In videli so, ko je prišel na mesto, kjer je ležalo govedo, da je še huje obledel, pomajal nekolikokrat z glavo, pomaknil globokeje klobuk na čelo, zasedel konja ter jahal urno domu.

Že takrat so si ljudje pravili marsikaj na uhó; nikomur pa ni prišlo na mar, da se bo to tako končalo.

Tudi so ljudje govorili o onih cekinih, ki so se tako lesketali, in marsikdo je v tem videl nekaj slabega. No — o čem pa so hoteli govoriti? To, kar sploh zavistni ljudje! — v oči so mu legali, ter ga slavili, kedar so ga potrebovali, za hrbotom pa so mu zavidali, kar je imel, in Bog vedi, kaj so vse blebetali o njem — največ pa o njegovem premoženju. O! težavno je dan današnji najti človeka, ki bi z resnico hodil po svetu, še teže pa se najde človek, ki bi svojemu bližnjemu ne zavidal sreče, in bi bil s svojim zadovoljen. Prav cenó bi radi prišli h kruhu in denarju — po zimi bi ležali za pečjo, po leti pa v senci pred hišo: a vendar ne leté počeni golobje nikomur v usta. —

Kar so ljudje govorili slabega o cekinih in o Matevži, to ni čuda, ali od takrat, odkar mu je jelo iti pod zeló, kupčila se je nesreča za nesrečo, in komaj v dveh letih je prišel popolnoma na nič. Nadloga za nadlogo se je drvila skozi duri in okna v njegovo hišo. Nesreča se je pričela v hlevu in končala se pri ljudeh. Prišla je živinska kuga, iz med vse govedine mu je ostala samo ena borna krava. Na polji je toča pobijala leto za letom strnino do zadnjega stebila, sadje ni rodilo, . . . in revščina je bila urno gotova.

In tako je šlo vedno huje, da je prišla bolezen slednjič na otroke; žena je zbolela, in nikogar ni bilo, da bi bil šel na delo, ker tudi njemu je zmanjkalo moči pod tem božjim bičem. Bled, suh kakor smrt, nagnil se je k zemlji, obrvi so mu zlezli na oči, pest je stisnil, usta zaprl, in tako je hodil kakor senca cele dni krog svojega pustišča, z nikomur se ne pečuje, z nikomur ne govori, da ga slednjič tudi nobeden sosedov ni več ogovoril, in vsakdo se ga je ogibal, kakor prokletega. —

Težko je bilo sedaj, ljudem zavozljati jezike. Kar so prej le na uho, to so sedaj na glas govorili, kakor je kdo mislil o Matevževi nezgodi.

— Eden je pravil, da mrzlica Matevža tako muči, ktero je prinesel seboj iz ogerske granice, kamor je hodil z Rusi vozarit.

Na to odvrne Marjeta, Matevževa kuma, s katerim se že od nekdaj nista nič kaj dobro razumela: „O ni to, ne, France! kar ti veš, ni res; poslušajte! jaz vam povem, samo molčati morate. Ho-ho, on vas za nos vodi, ta Matevžek, nihče ga tako ne pozna, kakor jaz.“ —

Potem začne Jaka Dengel, njen najbližji sorodnik: — „Ovrbe, mati, nikar ne govorite tako slabo o Matevži. Saj ljudje vedo in jaz tudi vem, tega ne morete nikakor odreči, da niste iskali enkrat ali dvakrat pri njem pomoči, in nikdar vam je ni odrekal, vselej je pomagal.“

„Ali te ni sram, ti grdavež ti, da tako govoriš o svoji sorodnici! Meniš, da sem vajena, kakor ti, ljudi z lažmi slepiti? — lej te ga no — pomagal? kaj pa da! takova pomoč! — mera za mero, pa še to ne zastonj; že davno sem mu to povrnila — z namečkom.“ —

„Kaj hočete, da bi vam še zastonj dajal? — za kakovega vraga neki!“ pristavi hlapec.

„Za takega, kakoršen si ti. Nevtikal bi povsod nosa, kjer nisi nič zraven pridal.“

„Kdo vé, če nisem dal; zato pa delam, da bi kaj imel.“

„Imej, da boš sit; jaz pa pravim to, da je Matevž navihaneč, zato ga pa dan današnji Bog tako tepe. Saj vsi dobro veste, da koj po pogrebu starega Stanislava je tudi mati zbolela. Ko jo je nekdaj v grlu peklo, kakor sama žrjavica, pride Matevžek pijan domú, kakor sama živina. Zato se je stara revica jezila nad njim, kakor zasluži tak nehvaležnež, ki jo je zapustil v poslednjih urah, da še nikogar imela ni, ki bi jej bil podal kapljo vode; kajti družina je odšla na polje, žena njegova na trg v mesto, on pa v krčmo. In kako jo je pital staro siroto, kakor bi bila kaka divja žival in ne mati njegova — kolikokrat je žalosti solzé točila! Jaz sem po naključju vse to pri durih poslušala, in ko tedaj sem zapazila, da ne bo nič dobrega iz tega, da se mu bo to hudo povračevalo, in sedaj vidite, kako ga Bog kaznuje. Zavoljo maternih solz — če ni res, naj se ne ganem z mesta — zarad solz stare Marijane ga je obiskala ta nesreča.“

Na to zopet odvrne bližnji sosed Pavle Kolednik: — „Ne bodite hudi, ali meni se dozdeva, da ni tako, kakor pravite. Poznam ga in vém, kako je spoštoval mater; zatorej ne verjamem, da bi jej bil kedaj takovo krivico storil. Ali da je trdovraten, to je res. Kako sem ga pregovarjal, da ne bi se dotaknil one stare vrbe, ki je stala — kakor veste, — ondi pri njegovi koči. Ali vse zastonj, on je trdovratno trdil, da jo mora posekati, ker mu je napoti, in Bog vedi, kaj še vse, tako dolgo, da jo je slednjič le posekal. A ta se je spekel; priklical je rogačka iz stare vrbe, in Bog pomagaj, še dan današnji se ga ne more odkrižati, — tako ga ima v kleščah. Ohó! s hudobo ni dobro burk vganjati, in on se je dobro prepričal, da mu ta nič kaj prida ne pomaga.“

Tako so govorili med seboj, in vsakdo je vganil kaj novega o Matevževi revščini, dokler ni slednjič vstal najstarijši vaščan, kovač Miha Gabršek in pričel takole modrovati:

„To so čenčarije, kar govorite o Matevži in njegovi nesreči. Marsikake peke kruh sem že jedel in marsikje po svetu bil, in čeravno so mi lasje osiveli na glavi, vendar vém, ljubi moji! da je zeló, če je kje na svetu, zagodilo se v našem lastnem telesu. Sevéda bivajo dopuščenja božja tudi pri pravičnih, ktere mora človek stanovito prenašati, kmalu pa mu pošlje Bog tolažbo. Pa je tudi pravični bič božji, s katerim On tepe grešnike in različne brezbožnike na svetu. Takrat ga je treba odvrniti s pravo pokoro in resničnim obžalovanjem. Da bi pa kaka živa nadloga sedela na cesti, in vsakterega napadla, ki ga doseže, ali da bi se hudoba maščevala nad teboj, zato, ker si jej posekal staro vrbo, tega ne, tega ne verjamem, ko bi se vsi na glavo postavili.“

Zopet se oglasi Pavle Kolednik: „Ej! z vami kovač se ni meniti. Ves svet vé, kakovo škodo je hudobec učinil mlinarju iz Loke zarad vrbe; in Lovre, ki je gostoval v Jakovčevi koči, — mar ne veste — kam je prišel po enaki priložnosti? — — — Bes te plentaj, vi ste trdovratni, kakor kak Rusin iz Lvova.“

„Jaz sem pravoveren kristjan in verujem samo v edinega Boga, kakor zapoveduje sv. cerkev, ali vsako zeló, ki bi se, kakor vi pravite, moglo zgoditi brez vednosti in volje božje, zdi se mi ljudska basen.“

„Saj tudi jaz nisem žid, niti pogan! ali kdo bi tega ne verjel, kar je videl z lastnimi očmi.“

„Česa?“

„I no, mlinar iz Loke; kaj?“ —

„Pijančevanje; celi božji dan je va-se zlival žganjico; ni čuda, da si je noge pohromil, ko je pijan posekaval vrbo.“

„Kaj pa Lovre?“

„Tat, da mu ga ni para, brezbožnik; ta še sedaj vodo nosi, in da so ga koj potem, ko je posekal vrbo za kurjavo, zasačili na pregrešni poti ter ga odpeljali v Višnič, — to se mi ne zdi nič čudnega.“ —

Pavle Kolednik zmaje z glavo in zamahne z rokó, kakor je imel sploh navado, kečar mu ni šlo kaj po volji. Stari kovač pa je djal:

„Jaz nisem doslej govoril ni bev ni mev o Matevžu, čeravno ljudje že davno trabuzljajo različne reči o njegovi nesreči. Kajti le dobro se mora govoriti — to je po krščansko, ne pa človeka kar tje v en dan črniti. Ker pa se danes ravno razgovarjate o tem, povem vam, da se tudi meni ne zdé po pravici tisti cekini, ki jih je kazal ljudem na sejmu v Bohniji. Kdo vé, če ni kaka ljudska krivica s cekini vred nakopala revščino k hiši.“

Kako je prišel kmet do zlata! — a! počakajmo, prej ali pozneje pride resnica na dan; in videli bomo, kdo med nami je vganil pravo“. — —

II.

Hvala Bogu! vendar bo deževalo. Zemlja potrebuje dežja, kot žolna vodé. Solnce krvavo zahaja za holmec, in lastovice švigajo nad ribnjakom čvrčaje, kakor črni bliski. Kar v prsih tišči, tako je soparno na dvorišču. Vrbe krog ribnjaka stojé mirno in breza obeša svoje zelene raztresene veje proti tlam, kakor bi okaminevala. Samo iglate veje visocih smrek, ki so stale v vrstah v grajskem vrtu, šepetajo in šumljajo med seboj, pa le potihoma — kdo vé, kaj si pripovedujejo smreke pod graščino.

Od zahoda se po nebu valé raztreseni oblaki, kakor črne plabte, enaki črnim valovom na jezeru; vedno bliže prihajajo. V daljavi vré in vršči, kot na dnu zemlje, in zdajci se svetlo zabliška, da je groza.

Ne dolgo potem so se oblaki nakupičili nad vasjó, in nastala je temota, da se ni ped daleč videlo. Soparn veter je tulé pihal od juga, zašumele so tihe vrbe pri ribnjaku, zamajale se vitke breze, in voda v ribnjaku je kipela iz dna, kakor bi vreła.

Na cesti, ki pelje sredi vasi, ne zapaziš žive duše niti pred kako hišo, ki so stale v vrsti ena poleg druge, niti pred graščino, kjer so šumele lipe in smreke. Samo zdaj pa zdaj se pokaže rudeč plamen na malih oknih pricestnih hiš ter blede razsvetljuje črno noč. O, to je nevihta! še psa ni bilo dobro zapoditi na prosto. —

Pred Matevžovo hišo se je videla nekaka senca, kedarkoli se je zabliškalo. A to ni senca, temuč živ človek, in ta edini v vasi si je upal iz hiše na prag. — Iz hiše pa se je čul žalosten stok, kterega je veter odnašal daleč daleč tje prek gozdov in pustinj.

In strese se človek, ki je stal na pragu; pa ne pred grozovitim gromom, ki mu je zabobnel nad glavo, in nad bliščečim bliskom, ki je zdaj pa zdaj rudečil njegova lica, temuč pred onim stokom, ki je prihajal iz hiše. —

Pobištvo na pol razpadeno, pol stene podrte, streha raztrgana, na vsvilih pa kup smeti. — Skozi pokvečene duri prideš v izbo na levo. O, sv. božja pomagavka! varuj nas takove siromaščine. Soba, popolnoma izpraznjena vsega orodja, kaže puščobo in veliko revščino. Na ognjišču tli nekaj polen mokrih drv, in pri tem slabem svetilu ni mogoče ogledati se po hiši.

Sredi sobe na nizki klopi z otepom slame pod glavo leži deklica podolgoma položena, blede, otrpnjena, koščena, — podobna mrliču. Na glavi ima mrtvaški venec, oblečena je v pogrebno obleko, — čisto, kakor na ženitovanje. O to ti je žalostna svatovščina! ko zadoné zvonovi, zapojó duhovni v ornatih, bolestno zajočejo sorodniki ter nasipajo črno zemljo na mrtvaško trugo.

Pri klopi je nekdo milo zdihoval in plakal; kdo joka tako pri umrli? Oj, to ni prisiljen jok, temuč lastna mati objokuje edino dete. In sama je revnejša od umrle! treba jej je le oči zatisniti ter jo položiti v grob. Vendar se je spravila s postelje na tla, kajti težko jej je ležati brez deteta. Splazila se je tedaj po kolenih do mrtvaškega odra, potem pa poljubovala bose noge, mrzle roke in blede ustnice, zatisnjene oči in mrtvaški venec — oni ženitovanski venec deklčin na odru!

Na ognjišču je ugašal ogenj — in v izbi je bilo temno, kakor v grobu; le zdaj pa zdaj se je po sobi

zasvetilo od bliska na nebu; v izbi pa leži blede deklica na mrtvaškem odru in zraven objokuje mati svoje dete. —

In človek, ki je stal pred hišo na pragu, podprl je glavo ob steni, ter zrl v črno noč. Kedar se je zabliškalo in grom zabobnel na nebu — ni bilo znati nikakoršne bojazni na njegovem upadlem obrazu. Le kedar je zaječalo tam v sobi, stresel se je po vseh udih, noge so se mu pošibile in z roko se je prijemal duri, da ne bi se zgrudil na tla, in z očmi je tako strašno zrl v črne oblake, kakor bi jim hotel kaj zlega nakloniti. — Nad vasjó so se že dolgo gnali črni oblaki, bliskalo in grmelo je, kakor v peklu, veter je bučal in nagibal veje k tlam — dežja pa le še ni.

Ko je potihnil slednji jok v izbi ter ga odnesel vihar daleč tje čez gozde in pustinje, skoči mož s praga, zmaje z glavo, zgrabi lopato, ki je ležala na tleh, in ko se je strašno zabliškalo na nebu — ozrl se je krog ter zbežal v nasprotno stran hiše. Kjer so bili ostanki na pol razpadlega hleva — ondi obstane, prekorači prag in šlataje krog, približa se k podrtemu žlebu.

Z nova je švigal blisk za bliskom. Kmet postane, omahuje na vse strani, kakor trstje ob vetru, in obračal je oči tjekaj, kjer je stala hiša in od koder je prihajal žalostni jok. Vnovič je pridrl od ondod jok med viharjem do njega.

Vendar je zbral novih moči, urno je zasadil lopato v zemljo, potisnil je parkrat z nogo, odrušil prst in kmalu je zadel na nekaj trdega, da je zabrenčalo. Še nekterekrti je lopato posadil in zopet se je čul žvenk, kakor bi bil ondi denar. . . .

Zopet se zabliška, — da kmetu kar pogled vzame, in nehoté položi roko na čelo, da bi storil sv. križ. Ni še spustil roke — oko ozré v novo izkopano jamo, kjer so se svetili, kakor veše na močvirjih, rumeni cekini.

Vsegamogočni Bog! kakov lomast! kakov vriš! — treščilo je nekam. Potresla se je zemlja, tramovje na hlevu je zaškripalo, in po vsem hlevu nastane krvav blišč, kakor bi bil v plamenu. —

Kmet se ozré — gost dim se mu vali iz hiše na ravnost v oči. Roki jame viti: gori — moja hiša gori! — zakričal je; hotel je dalje teči, ali noge se pošibé pod njim in na tla se je zgrudil Matevž. —

Matevževa hiša je gorela v jasnem plamenu. Veter je tulil, kakor bi vsa hudoba bila prišla na zemljo, ter raznašal dim in iskre po vasi, — v črni noči je zabliščal krog in krog krvavi žar. —

Ponočni stražnik bije v zvoniku plat zvoná. Pri-tekli so ljudjé Matevžu na pomoč ter rešili — ali ne hiše, ki je zgorela do tal vkljub dežju in obilni pomoči, ali rešili so blede deklico, ki je ležala v sobi na klopi; rešili so ubogo mater, — ta je ležala pri svojem detetu ter pritiskala blede ustnice k svojim, in tarnala je sirota, dokler ni zaspala zraven hčerke — na veke — uboga žena Matevževa! — (Konec prih.)

Slikarstvo starih Egipčanov.

(Spisal J. P.)

Velikanske piramide, podzemeljska, v granitove skale vsekana, prostrana svetišča, visoki obiliski opisani s hiroglifi, pričajo nam še dan današnji, da je živelo ljudstvo, ki je stanovalo ob Nilu, združeno, da je po-

pustilo že ob času, ko so še druga ljudstva bila divja, brez vladarjev in stalnih bivališč, sirovo življenje in vedno preseljevanje od kraja do kraja, ter se združilo v večje občine, napravilo si skupna stanovanišča in jelo se pečati s poljedelstvom in raznimi obrtnijami. — Egipčani so bili to ljudstvo. Njih velikanske stavbe občuduje še dan današnji ves znani svet. One nam pričajo, rekel bi, skoraj vso zgodovino starih Egipčanov že pred tisoč in tisoč leti, ko so še dela družih paganskih narodov jako temna in dvomljiva. Pa vsa ta imenitna dela bila bi še premalo, ako bi hoteli bolj na tanko pozvedeti družinsko življenje, običaje in razna djanja tega ljudstva; vse to nam bi ne zadostovalo popolnoma prepričati se o življenju starih Egipčanov, ko bi ne imeli še družih pripomočkov, ki bi nam bolj natanko razjasnili temno preteklost. Slikarije namreč so, ki se nahajajo še dan današnji po stenah podzemeljskih svetlišč, popolnoma ohranjene, kakor bi bile natiskane še-le večeraj, čeravno je že preteklo tisoče let, kar jih je izgotovila podobarjeva roka.

Ali slikarij starih Egipčanov si ne smemo misliti takošnih, kakoršne vidimo dan današnji pri izvrstnih podobarjih, tudi takošnih ne, kakor beremo, da so jih imeli stari Grei; — bile so popolnoma proste, brez gotovega razmerja, enake otročjemu risanju.

Egipčani so zelo ljubili pisane reči. Njihova svetlišča in stanovanišča so bila pobarvana znotraj in zunaj, od vrha do tal; ravno tako tudi vse hišno orodje. Naslikali so vsako najmanjšo reč iz vsakdanjega življenja: poljedelstvo, lov, razne boje in več drugega; zatorej nam je mogoče še po toliko tisoč letih seznaniti se z njihovim vsakdanjim djanjem in ravnanjem. — Kakor so bile pa njih podobe borne in brez vsega okusa, bile so vendar njih barve izvrstne, da so ohranile toliko tisoč let svojo živost. Egipčani niso risali po stenah na belo podlago, ampak so jih vselej pobarvali na višnjelo, rumenkasto ali rujavkasto, ker so se potem podobe bolj razločile.

Egipčani so imeli samo sedem barv: črno, belo, zeleno, rumeno, višnjelo, rudečo in rujavo-rudečo. Te barve pa so se med seboj tudi posamezno ločile: bile so temno- in svitlo-zelene, živo- in moklo-rumene, kakor je trebalo, n. pr., če so narisali leva v puščavi, naredili so ga živo-rumenega, pesek pa moklo-rumen; ob Nilu rastočo travo in bičevje svetlo-zeleno, v njem ležečega krokodila pa tomno-zelenega. Barve za človeško kožo niso imeli v začetku, zato so barvali moške rujavo-rudeče, ženske pa blede-rumene, in to je ostalo tudi pozneje, ko so že imeli pripravno barvo za človeško obličje. — To pa so delali zato, ker so bili v Egiptu moški in ženske enako oblečeni in bi se ne bili mogli razločiti, ko bi bili vse z enako barvo barvali, in pa še, ker niso znali ločiti ženskega obličja (Physiognomie) od moškega. Po laséh in bradah se tudi ni dalo dosti spoznati; kajti lasje so bili pri obojem spolu večidel z ruto zakriti, brade pa so nosili le nekteri možje, in še ti le umetno narejene. Tudi bi se podobe težko razločile po visocih stenah in stebrih, ko bi bile vse enake barve. Pozneje bi si bili lahko opomogli, ko so že iznašli poltno barvo, pa to bi bilo njihovim naslednikom v kvar in spodtiko: nastala bi bila zmešnjava in nihče bi ne bil razumel več prejšnjih podob. Ptujci ljudi so barvali primerno: Zamorce črne, Perzijane enako naši poltni barvi itd.

Kar se tiče obvidnosti (Perspective), ni bilo skorej duha ne sluha o njej. Štirinogati stoli in mize imajo le po dve nogi, pri hiši se vidi samo sprednji del.

Cesta, ob kateri stojé drevesa, videti je, kakor bi bilo prepreženo platno med drevesnimi debli. Človeške podobe so narejene vse le od strani (Profil), oči in prsi od spred, noge in roke zopet od strani; prsti so vsi enako dolgi. Znali pa so Egipčani slikati podobe tudi od spred, kakoršne se večkrat najdejo pri mumijah v pokopališčih. To so fotografije umrlih, naslikane na cedrove deščice, večkrat prav umetno narejene. Reči, ki stojé ena kraj druge, slikali so eno vrh druge, tako, da se je videla cela dodoba; kajti Egipčan je hotel vse natanko oznaniti, kje je kaka reč, in kaj se z njo godi.

Drevesa, poslopja, ljudi, ki so bili v daljavi, delali so ravno tolikošne, kakor v bližini; zraven hiše stoječi človek bil je večrat večji, nego hiša. Imenitne osebe: kralje, duhove itd. delali so večje, nego druge ljudi; kralj v vojski je bil polovico večji nego drugi vojščaki, in njegov voz je bil tako visok, da so vojaki lahko pod njim sem ter tje hodili. — Ako so hoteli narisati človeka, ki se je zavrnil, zavrtili so mu samo glavo, noge in život pa je ostal, kakor popred.

Obsenčja (Schattirung) niso poznali. Če vidimo na kaki podobi bele in črne ljudi, je to le zato, da se razločijo eden od drugega, ker bi sicer podoba zaradi mnogih črt lahko postala nerazločna. Zatorej se večkrat vidi na kaki podobi, da je pol ljudi belih, pol črnih, ki pa so vsi enega in istega plemena. V vrsti stoječi vojaki so tako natiskani, da je prvi v celi podobi, drugi pa so videti le od spred, drug život pa je skrit za prvim vojakom.

Ker so se Egipčanke rade lepoticile in lišpale, ter imele grozno tanka oblačila, da so se lahko vsi udje skozi obleko razločili, zato se vidi na podobah, kakor bi stala naga ženska zraven obleke. Pri jezdecu, ki sedi na konji, videti ste obe nogi na eni strani, kakor bi bil privezan h konjskemu životu.

Zakaj pa so vendar Egipčani, ki so bili v vseh družih rečéh mojstri, v slikarstvu tako zaostali?

Egipčani so živeli, kakor vemo, razdeljeni v razne kaste. Kar je bil oče, moral je biti tudi sin; če je bil oče slikar, bil je tudi sin. Sin pa, ki se je že od mladih nog učil pri očetu, ni mogel drugače delati, kakor se je naučil, in kakor je videl delati očeta. Razun tega pa so bili Egipčani od vseh krajev ločeni od družih ljudstev: na severni strani je sredno, na vzhodu rudeče morje, na zahodu pa se razprostira neizmerna puščava Sahara, na jugu pa je dolina grozno ozka in s pečevjem obdana, zatorej so bili v prvih časih le sami svoji in se niso dosti pečali s tuji.

Kakor so znali slikati v prvih časih, tako je ostalo tudi pozneje; nam pa so prihranili s tem drage spominke za svojo zgodovino.

Reši nas zléga.

Človek slabi, v roke dan viharjem,
Plah se ziblje čez tepč valov,
Zvija nagle se osede vdarjem,
Ki oklop in ščit zdrobé njegov,
Ko vriskanju duša se udaja,
Nad glavó na lasu visi meč;
Ko najslajša kupá nas napaja,
Sodbo piše prst nam plamenec.

Tu v dolini senčni, v noči dvoma,
Vsa modrost ne znade kdaj in kam?
Dokler duša v plašni smrtnem roma,
Srce je igrača grenkih zmam!
In srcé človeško je brezdnina,
Mére svoje samo si ne vé;
Méri oceanom se globina,
Mériti se želje ne dadé.

Naj mi kopje zemljo premaguje;
Moli naj me v sponah širni svét,
Naj mi hribe zlata v krilo suje;
Slavo naj dosežem večnih lét;
Naj veseljnost z duhom vso objamem:
Človek vendar bi nesit ostal,
In slovó od solnca predno vzamem,
Nično! jezik bi mi trepetal.

Vse je nično; Ti edini večen,
Ti začetnik, Ti hranitelj moj!
Nikdo ni pod solncem Tvojim srečen,
Kdor ne béga tepen v šotor tvoj;
Nikdo ne dohrepeni počitka,
Komur v sebi Ti mirú ne daš;
Kedar bije bojna ura bridka,
Sam pomoč, sam zmago Ti imaš.

Kogar Tvoj v puščavi plamen vodi,
Ni mu konjika ni pešca mar,
Po modrostih, ko po cvetji, hodi,
V sên ga ziblje pôtres in vihar.
Svét naj gine, solnce, luna gasne;
Zemljo naj zaliva hrup morjá,
Padajo grmeče zvezde jasne:
Kdor v Té upa, ta ne drgotá.

In zató oziramo se k Tebi:
Ko nas bode težki jarem trl,
Izkušnja nas vabila k sebi,
In tolažbe zadnji žarek mrl;
Ko viséla bode tma nad nami,
Srce nam brezup vesti kljeval;
Ti, Gospod, zaščiti nas z rokami,
Da nas v brezno ne potegne val!

In kedar se nagne dan telesni,
Da rosil nam čelo mrzel pot,
Srce stalo, gasnil blisk očesni,
Duh popuščal bode kočó zmot,
Puščal slast in strah življenja tega:
Takrat, Oče, Ti pri meni stoj;
Ti me brani, Ti me reši zlega;
Ti me v rajski dom pokliči svoj!*)

—i—.

Domači zdravnik.

Varuj se prehlada!

(Spisal dr. —ž—)

Prehlad je vzrok in začetek mnogoterih bolezni ter slabi človeško telo, da se ga ravno gospodujejoče nalezljive bolezni rade prijemajo. Naše zdravje se ravno po tej poti najbolj pogostoma podkupa, po prehladu včasih cela množica ljudi v kratkem času, nekteri celo nevarno, razbolé. Po šolah, po cerkvah čuješ po zimi celo muziko kašljanja, kakor bi šlo za stavo; in vse to, ker so se ljudje prehladili. Kolikokrat se čuje: ta in

*) Ne vemo, kdo je to prelepo, morda še nenatisnjeno poezijo poslal ranjkemu Janežiču. Namenjena je bila „Cvetniku slov.“ v 3. natisu, pa dotični oddelek je bil že dovršen. Morda blagovoli pesnik —i— tudi Besedniku kaj poslati. — Vr.

ta je nevarno zbolel in se pristavlja, da se je prepel, pretegnil; pa večí del takih bolnikov trpi na pljučnih boleznih, ktere so navstale, ker se je človek ves v znoju po težkem delu na zraku, na vetru prehladil, ali pa v svoji največi vročini mrzle vode napil in takó prenašlo ohladil. Koliko plesalcev in plesalk konča svoje zdravje po prehladu za vselej, ker nespametno pri največem znoju ali potu hladne pijače uživajo; ali pa, da bi se popred ohladili, ravno tje gredó, kjer je najsilniši pih in zrak.

Ker je prehlad zdravju tako nevaren in v svojih nasledkih tako škodljiv, hočem tukaj nekaj besedi o njem pregovoriti.

Iz zdravniških poročil se vidi, da se ljudje najbolj pogostoma prehladivajo, kedar je vreme bolj hladno, mokro, spremenljivo, kedar se med seboj na nagloma čredita mráz in vročina, za pozne jeseni, v začetku zime, proti koncu zime in v začetku spomladi; posebno tedaj, kedar po odjužnem vetru nenadoma ledén sever prevlada. Pa tudi vsak drug čas, kedar po znojni vročini naenkrat hladén veter nastopi in človeka v potu nenadoma in nepripravljenega zadene. Posebno bolešljivi, rahli, vremenskih premen menj vajeni, izstradani in po težkem delu preveč spehani ljudje so radi hudim prehladom podvrženi. Rahlo dete in starček visoke starosti sta za takih premen v največi nevarnosti zdravje izgubiti: marsikteri sivček se je prehladil, zadušljiv kašelj dobil in v malih dneh za vselej zaspal. Zimski kašelj pri starčikih je torej silno nevaren in jedini in najboljši svét, ki se starim ljudem dati zamore, je: ostajajte za mokrega mraza radi in mirni za pečjó.

Ker po naglih vremenskih premenih bolezni po prehladu najbolj pogostoma navstajajo, sledi iz tega, da bi se morali ob takih in podobnih časih skrbnejše varovati in bolj vestno zdravje čuvati; le tako nam bode mogoče marsikterim boleznim uiti, ki nas po prehlajenju napadajo.

Najnavadnejše bolezni po prehladu so: skrnina ali reumatizem, kamor spada mnogokrat tudi trganje po glavi, po zobéh in ušesih; nahod ali rima, katar ali zanetje v grlu, v dušniku ali v pljučih, zanetje pljučnih mren in osrčja, katari želodeca in črev (driska ali propad), zanetje ogibov ali členov, šena v obličju in še več drugih menj navadnih bolezni. Pa života, po prehladu oslavljenega, se rajše prijemajo tudi nalezljive bolezni, če vladajo v katerem kraju, kakor: griža nalezljiva, legar, kolera, vročinske bolezni kože, nektare hude otročje bolezni. Prehlad je nazadnje posebno škodljiv tudi v krajih, kjer mrzlica ali groznica gospodari.

Prehlad je toraj eden najhujših in najnavadnejših sovražnikov človeškega zdravja, pa tudi zdravja živine; zato bi se moral vsaki prehlajenja vestno ogibati.

Da se ne boš tako lahko prehladil, pazi na to-le: oblači in obuvaj se vselej vremenu primerno. Dobro je v pozni jeseni obleči pod srajco jopico volneno ali pa iz flanela, na Ruskem dušegrejško imenovano, ktere pa ne smés s pomladi naenkrat odložiti, ampak počasi, s prvega samo okoli poldne. Volnena in pavelnasta roba vročino bolj nazaj drži ali bolj greje, kakor platno, pa tudi več znoja popije, kakor platno, če ga imaš na golem životu. Za noge so coklje kaj dobra nošnja na kmetih, čevlji morajo imeti po zimi debele podplate. Dobro je vtikati v nje primerno obrezane kose klobučine debelega flanela ali drobne slame. Tudi te bode manj zeblo in ti moča manj škodovala, če namažeš noge z kako mastjo, posebno z lojem. Dalje ne delaj pretežko

na hudem vetru, ogibaj se sploh krajev, kjer piše, posebno če si preveč izpoten ali premočen. Ne hodi iz pretople izbe slabo oblečen ali celo bos pod milo nebo, na mraz; nikoli ne pij vode, dokler se nisi malo ohladil in si znoj osušil. Če ni drugače in te preveč žeja, jemlji vodo samo v usta in jo precej zopet izpljuvaj; za potrebo si bodeš po takem žejo malo utolažil. Ne kopaj se, dokler si še vroč, in s potom polit; hudo bolezen si s tem lahko nakoplješ.

Da bodeš prehladom manj podvržen, umivaj si vsaki dan vrat in prsi z hladno vodo, pa pri zaprtih oknih in durih, da nisi na spihu. Ta navada je kaj koristna in se mora vsem svetovati, posebno pa mladini. Kedar te preveč zebe, jej malo bolje če zmoreš; zakaj jed je vznotrjanja kurjava in daje več moči, da se branimo prehlajenju. Skrbi najbolj ko moreš, da ostane tvoja polt (koža) suha, ravno tako tudi obleka in obuvalo, sicer ti grozi velika nevarnost, da se prehladiš: če smo mokri ali izpoteni, zgubimo najhitrejšo svojo gorkoto, ker je prirodna postava ali zakon, da vlaga največ toplote in najnaglejšo jemlje. Navedeno in podobno ravnanje te bode mnogokrat ubranilo prehlada in te otelo marsikterim celo nevarnim boleznim.

Kaj pa je storiti, če si bil tako nesrečen, da si se vendar le prehladil?

Dokler se čutiš samo pobitega, semtertje kako terganje, ti jed ne diši, utrušiš se lahko, preletava te pri vsakej stopinji nekak mraz; tedaj je najboljšo in najkoristnejšo, da se prav obilno izpotiš, en večer ali pa več večerov zaporedoma. To dosežeš, če si noge v prav topli vodi, v kateri je malo pepela ali goršične moke pokuhane, omiješ, hitro potem v toplo posteljo ležeš in se prec gorke pijače napiješ. Bezgov, lipov cvet in nekaj komilic vkup kuhanih je pri vsaki hiši dobiti. Takega izvarka moraš vsaj en do dva kozarca popiti. Ruski čaj z limono, vroča limonada, celo vroča cukrana voda so tudi dobri. Znojenje bodeš pomnožil, če si trenutek popred s toplim kisom (jesihom) roke in prsi dobro drgneš. Dokler se znoj ni na polti pokazal, treba je prav mirno ležati; pogosto obračanje v postelji je znojenju nasprotno. Še laže se bodeš izpotil, če si napraviš popred v banici ali v kadi toplo kopelj za celi život, in v njej 10 do 20 minut ostaneš in potem prec ležeš in se dobro odeneš. Glavo smeš ohladiti z vodo ali kisom. Znoj si bodeš tudi izvabil, če se zaviješ v rjuho, katero si v hladni vodi namočil in dobro izžel, pa moraš se prav dobro in toplo pokriti in kaj mirno ležati. Znojenje, obilno in če je trebra več dni zaporedoma s posebno skrbjo in marnostjo, da se iznova ne prehladiš, je proti prehladom in boleznim, iz njega navstalam poglavitno in najboljše zdravilo; če ti po prvem znoju ni odleglo, zgodi se po drugem ali tretjem. Nekatere nekaka slabost obhaja, popred da znoj polti ne polije; to naj te ne straši, leži nepremakljivo mirno in imej glavo na hladnem, ali jo daj s kisom pomočiti.

Če se je pa po prehladu kaka bolezen že določno razvila, tedaj ima pri tem vsako zdravljenje razun pomenja še kaj posebnega; tukaj naj bodo omenjeni navadni pripomočki proti posameznim boleznim, ki so navstale po prehlajenju.

(Konec prih.)

Gospodarske drotine.

Mávec varuje živino volčiča. Znana reč je, da je dobro, ako se mávec (gips) raztresa po hlevih med gnoj, ker se gnoj s tem zboljšuje. Nedavno pa je našel nek-

do, da ima to še drugo korist: varuje namreč, pravijo, živino pred tisto boleznijo, kateri se pravi volčič ali sájevec na parkljih (klausenseuche). Našel je celo, da ko je bila bolezen že v hlevu med ovčami, mávec jo je ustavil, da se ni dalje razširjala. Jako važno bode, ako se ta skušnja potrdi. —

Nov krompir po zimi. Piše se, da na Ruskem znajo celo po zimi si novega krompirja pripraviti, sevda v kleti, ne na prostem. V kleti mora biti vsaj 9–10° R. gorkote. Naloži se mahú 1 čevlji na debelo, pa tako, da je kupček okrogel; pri kraji se vsadi seme 1 čevlji nárazen; potem se krog in zvrhoma enako naloži mah in seme; cel kup je menda enak naši seneni kopici. Poliva se z mlačno vodo in v 3 mesecih se dobi prav okusen nov krompir.

Smešnice.

Knez, oskrbnik in kmet. Živel je na Koroškem knez, ki je imel več gradov in je bil jako bogat. Nekoga dné pride kmet v grad, kjer je ravno bival knez. Kmet je bil tam dolžan, ali denarjev ni imel, torej je šel k oskrbniku prosit, naj bi še čakal. Oskrbnik pa je bil srdit človek, hudó je režal nad kmetom ter se grozil, da ga dá zapreti, če brž ne plača. — Kmet se odpravi h knezu, da bi tega prosil za potrpljenje. Knez je bil dober človek, pa je tudi rad, če je le mogel, komu kaj nagódil. Reče torej kmetu: Pojdi k oskrbniku in reci mu, da ne plačáš. Ako poreče, da te bo zaprl, odgovori na to: „Piši me uh!“ in zbeži skozi vrata. — Vse tako se je zgodilo, ali ko je kmet smuknil skozi vrata, tekel je oskrbnik še urnejše za njim. Zunaj pa je stal knez in poprašal: „No, oskrbnik! kam tako naglo?“ Oskrbnik jecljá: „Svitlost! ta mi je djal, da naj ga v—“. Knez pa reče ves miren: „I, kaj se tako mudi? Saj ga lahko drugokrat!“ — Kmet se je med tem odtegnil ter s knezom vred v pest smejal, oskrbnik pa bi bil skoro od jeze počil.

Svaritev o pravem času. Omenjeni knez je tudi imel palačo v Celovcu. Enkrat sloni pri oknu in gleda po mestu, kar ugleda, da nekov možiček silno leti po trgu. Kmalu ga spozná, bil je njegov brivec. Zakliče mu: „Hej, počakaj malo!“ — Brivec se spoštljivo oknu približa in pričakuje ukaza visokega gospoda. Knez praša: „Ali imaš nekoliko časa?“ — „Dovolj časa imam, svitlost! prosim, zapovedujte.“ — Knez pa mu pravi: „Če imaš celo dovolj časa, zakaj pa tako letiš? To je nezdravo!“ —

Brivec se lepo prikloni in gre počasi naprej.

Zastavice.

1. Koliko črk ima sveto pismo?
2. Beri me prav, tū me ne vidiš; beri me narobe, pa se me bojiš — kaj je to?
3. Če zraven devlješ, je zmerom manje, če pa preč jemlješ, je zmerom več — kaj je to?
4. Belo kot sneg, zeleno kot trava, rudeče kot kri, otrokom dobro diši — kaj je to?
5. Kdo ne plačuje davka od svoje hiše?

Ogled po svetu.

Avstrijsko - ogerska država. Ako zdaj, ko je zopet napočilo novo leto, gledamo bodi-si po domačih bodi-si po tujih deželah, kažejo nam se večidel nevesele, žalostne prikazni, ktere so iz starega v mlado leto prestopile. Ozmimo se najpred po Avstriji (naj se nam oprostí, da stavimo le-to sedaj nenavadno ime). Nesrečni dualizem se je z vsemi žalostnimi nasleuki ohranil; in da-si tudi tisti, kteri so mu z največo gorečnostjo pomagali na noge, sedaj čutijo, da silna mora tlači državo, vendar ne morejo in nočejo pomagati. Pravimo, da mnogi nočejo pomagati, ker ne hoté rabiti tistega pomočka, kteri je večini avstrijskih narodov že davno znan kot edini pravi, s kterim bi se Avstrija zopet povzdignila do mogočnosti, in le-ta pomoček je federalizem. Čudno, da se ga nekteri bojé kakor vrag križa. Prežalostna prikazen tedaj in jako škodljiva je ta, da imamo v Avstriji sicer ravnopravnost na popirji, v resnici pa je različna mera, s katero se meri pravica raznim narodom. Sedanja vlada, t. j. ministerstvo imelo je nalogo, mir in spravo narediti z vsemi narodi; nekoliko je iskalo poti, po kteri bi se dalo to doseči, ali našlo je ni. Manjkalo mu je krepke volje, torej ima brez častnih in brez pomenljivih činov odstopiti, ali odstopilo še ni, ker že skorej nimamo mož, ki bi si upali na krmilo. Saj bode pa tudi brez uspeha prihajala in odhajala vsaka vlada, dokler ne pride taka, da bo hodila po pravi poti. — Davki so dosegli toliko višino, da državljani ne bi mogli več teže prenašati, in vendar vladi vedno zmanjkuje. Kam pridemo po taki poti? In kaj naj več novcev pojéda? Vojaštvo! Kako pa bo v prihodnje z vojaštvom? Pravijo, da ga mora biti čedalje več. Če bo tako, potem mila nam majka! Upajmo da se kaj zboljša. — Za šolo — pravijo — je prejšnja vlada storila toliko, da bo zanaprej omike pri nas toliko, kolikor nikjer na svetu. Nikakor hvale ne jemljemo, čemur gre; ali vsem ne tekne tista jed, in marsikaj bo presédalo, če se ne predrugači. In tako še marsikod nahajamo razmere, o kterih je želeti, da bi se spremenile in sicer na boljše. — V tacih okolištinah smo nastopili novo lelo — naj bode srečnije nam in drugim mimo lanskega, ki je raztresalo toliko gorjé po Evropi. Predno o tej že znani reči zopet spregovorimo, ostanimo še nekoliko pri notranjih zadevah.

Ker je presvitla cesarica čez zimo na Tirolskem v Meranu (tam je namreč jako prijetno in milo podnebje), bil je tudi cesar tam božične praznike in čez novo leto. Tirolci so ga sijajno sprejeli in je bilo več deputacij pri njem. Ustavovercem pa so se povsod blače tresle, češ, zdaj bojo ultramontanski Tirolci popolnoma na svojo stran pripravili cesarja. Tudi so godrnjali, da cesar ni imel sabo kakega ministra, kteri bi tako rekoč pazil na to, kaj se bo govorilo in godilo. Pač smešno! Potemtakem bi ustaven vladar ne smel nikoli in nikjer biti brez ministra. Razen tega so Tirolci v tem času nekaj dosegli, kar je njim v veliko veselje, ustavovercem pa dela mnogo togote. Deželni zbor v Inomestu je bil sklenil postaviti o deželni brambi, vsled ktere tirolski strelci le takrat gredó v vojsko zunaj dežele, če ni dežela sama v nevarnosti in če deželni zbor v to dovoli. To je že starodaven zakon. In to je med ustavoverneži obudilo toliko hrupa. Sicer je cesar sam o neki priliki omenil, ko je bil še na Tirolskem, da se iz potrjene postave ne smé delati pristransko prašanje, vendar se bo zbog tega še v nemal hud boj, pravijo, da že v delegacijah, ki se zopet snidejo te dni, še bolj pa morda v državnem zboru. Tü bojo še krepelci letali nad ministre, kako so mogli tako postaviti priporočiti v potrjenje. „Nov.“ pravijo: „Bojé se (ustavoverneži) za vsako „svetinjo“, ktera odpade decemberski ustavi. Mi pa iz stališča federalizma, ki edini more Avstrijo pomiriti, se radujemo, da se je Tirolec, ki so za brambo Avstrije že več krvi prelili, kakor vsi predniki dandana njih

ustavovercev skupaj, dalo, kar je njihova starodavna pravica, ker to cesarjevo djanje je veselo znamenje, da se v Avstriji začné pripoznavati zgodovinske posebnosti posameznih dežel.“ —

Z bojišča. Strašno vojsko, kakoršne še svet skorej ni videl, moralo je novo leto tudi podedovati od starega. Kdaj bo konec grozovitnemu klanju, menda še nihče ne vé. Ko so novega leta dan srečo voščili pruskemu kralju, opomnil je sam, da imajo še velike težave premagati. Torej Nemci spoznavajo, da so se zapletli v reči, iz kterih rešiti se jim vtegne še mnogo sitnosti nakopavati. Na Francoskem je zdaj vladi na čelu Gambeta, bistroumen in srčan mož, tudi ta je novega leta dan spregovoril, da se hoče braniti do zadnjega moža. Sicer je zadnja leta svet na uhó vlekel, kaj poreče tisti, ki je zdaj vjetnik na Viljemovi višavi — Napoleon. Letos se več ne méni za-nj. Ne sicer v Parizu, pa vendar poleg Pariza je govoril Viljem, pruski kralj, menda kmalu nemški cesar; v imenu francoskega naroda pa je govoril Gambeta, in mogoče je, da se bo čedalje bolj sreča obračala k Fracozom. Kaže se, da je nemška armada če dalje bolj v stiski; 2. in 3. dan t. m. so se zopet bojevali, in daravno so poročila kakor zmerom različna na obéh stranéh, vendar je iz vsega videti, da je bila sreča na francoski strani. Francoski generali so zdaj tako v zvezi, da delajo vsi po enem in istem načrtu in so Nemce že enekrat v zadrego spravili. Gotovo je tudi, da so Nemci sočutje izgubili tudi ondó, koder so ga pred imeli. Ako je šlo samo za zmago, imeli so zmage dovolj že pri Sedanu; s tem, da so šli dalje, kažejo, da jim je za zemljo in druge dobičke. Po pravici se smé vojska zdaj že rop imenovati. Na Pariz so nekaj jeli streljati, toda le malo bo to zdalo. Tudi pravijo, da če bi se prav Pariz vdal, ne bo vojske konec. Tako bo tedaj še dalje trajalo grozovito gorjé, da se Bogu smili!

Laško. Zadnji dan lanskega leta je bil kralj Viktor Emanuel v Rimu. Ni se mogel pripraviti, da bi šel tje, nazadnje ga je pripravila ta okolnost, da je bila tam velika povodenj in jim je šel pomagat v nesreči. Poroča se o sijajnih slovesnostih, ki so bile njemu na čast. Kralj je, tako se piše, ves denar, ki je bil namenjen enakim svečanostim, odmenil revežem, kterim je povodenj škodo naredila. Novega leta dan je zapustil Rim, kjer, kakor se kaže, ne najde pravega veselja. — Naj še tukaj dostavimo, kar „Nov.“ izvrstno pravijo o tej zadevi: „Italijanska vlada si je osvojila papeževo deželo, a nobena vlada ni tega branila; ko pa je ruska vlada se odpovedala sramotni pogodbi, brz so diplomati v tem videli nevarnost Turčiji. Tako je diplomacija evropska preteklo leto res v vsem bila bolj turška kakor krščanska.“ —

Špansko. Novi kralj je te dni prišel z Laškega na Špansko. Sprejeli so ga večidel hladno. Ali mu bo osoda prijazna, to je važno prašanje, začetek vsaj ni prijazen. Tudi je osodepolno to, da so ravno pred njegovim prihodom vstrelili maršala Prima, ki je Špancem vedno iskal in tudi našel kralja. Le-ta Prim je bil tako rekoč duša vseh prekucij, tudi Izabelo je pomogel pregnati; zdaj je storil sam konec.

Konferenca v Londonu je preložena, vendar se menda snúde v januarju. — Rumunska reč je nekako potihnila, morda na povelje Bismarkovo, ker pruske reči zdaj ne stojé najboljše. Naj-novejše vesti celó pripovedujejo, da so nemški vojaki že streljali po pruskem kralju. Ali je res, ne vemo še zdaj.

Razne novice.

„Vrtee“ je naslov novemu slovenskemu časniku, ki bode v novem letu izhajal pod vredništvom g. I. Tomšiča, c. k. učitelja na vadbici v Ljubljani. Namenjen je posebno slovenski mladini in bo imel tudi podobe. Razen tega bo prinašal kratke povesti podučnega in zabavnega zadržaja, zgodovinske in natoroznanske

spise, pravljice, zastavice, rebuse, številne naloge, otročje igre, pesmi in muzikalne priloge, kolikor se bo dalo. List velja za celo leto 2 gld. 60 kr. in za pol leta 1 gld. 30 kr. Naročnina se pošilja g. Iv. Tomšiču v Ljubljano.

„Primorec“ političen in podučen list, izhaja vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu v Trstu pod vredništvom g. V. Raiča. Prvi list tega na novo oživljenega časnika je pred nami in se mu mora vsa hvala izrekati. Obseg je zanimiv ter čist in lep jezik. Cena celoletna je 2 gld. 50 kr., polletna 1 gld. 30 kr., za četrt leta pa 70 kr. Želimo prav dober uspeh!

„Dramatično društvo“ v Ljubljani tudi letos z velikim uspehom in s posebno pohvalo napravlja predstave v deželnem gledališču. V nedeljo 8. dan t. m. je bila že 10. predstava v tej zimi in se je igrala nova, jako šaljiva burka s petjem „Strah v kuhinji“, potem „Faust in Margareta“ in „Skrivnost ljubezni“.

Velike vrednosti robec. Nedavno je v Pešto prišel kmet v hranilnico z robcem, ki ni bil jako lep, pa velike vrednosti. Odgrnivi ga je razvil iz njega bankovcev za 196.000 gld. Toliko je bil zadel v veliki loteriji. Nekaj dni pozneje je bil prinesel še 4000 gld., da je v hranilnici imel ravno 200.000 gld.

Samomori. 1870. leta se je na Dunaji 433 ljudi pomorilo samih sebe. Najmlajši med njimi je bil 17 let star, najstarejši pa 78. Kar se vé o nagibih, bilo je krivo večidel to, da niso imeli o čem živeti. Pri ženskih pa pravijo, da je bila večkrat kriva razzaljena ljubezen. Pri vseh pa, — trdi nekdo — je rogaček klopčik mešal.

Nesreče vsled hude zime. Tudi letošnja zima se odlikuje z nenavadno ostrostjo in posebno z množico snega. Pograbila je pa tudi v primeri mnogo žrtev, od vseh strani se čujejo nesreče, da zmrzujejo ljudje. Tako se n. pr. iz Senožec piše v „Novice“, da sta na glasovitem Gabrku po noči med 23. in 24. dec. zmrznila mladenčca, ki sta bila na poti iz Trsta nazaj na Kranjsko. Ko so ju drugo jutro dobili, bil je eden že mrtev, eden pa je zopet prišel k življenju, vendar če se tudi sicer okreva, izgubi prste na nogah in rokah. — Zarad tega kar se v omenjenem dopisu pripoveduje o krčmarji Mušiči, zasluži le-ta, da se zapiše v črne bukve! Ni namreč hotel pomoči poslati nesrečnima, daravno so mu ljudje pravili, da sta v nevarnosti. — S Českega se poroča, da je tam tudi že več ljudi zmrznilo. — V Švajci so bili na potu: ženin, nevesta in nevestin oče. Kar se privlači snežen plaz po bregu in jih podsuje. Nevesta in njen oče sta se rešila, ženina pa je podsulo, da so mrtvega izkopali. Kdo bi popisal nevestino žalost! — Največ mraza pa uživajo ubogi vojaki na bojiščih. Posebno vjetnikom se pri prevažanju taka godi, da je joj! Ni torej čudo, da se že skoro tudi ves nemški narod srdi nad nečlovečnostjo vojskarnih načelnikov.

Čebele na železnici. Nedavno je nekdo na železnici oddal panj čebel. Peljale so se med drugo robo, pa pri tem nadlegale železniškega strežaja, ki je pazil na blago v vozu. To ga je razjezilo, in ko pride do druge postaje, vrže čebele iz voza. Čebele pa tudi niso lene; ko jih pahne na tla, vzdigne se celi roji z panja in se razleti po vozéh, kjer so sedeli popotniki, in nad nedolžnimi popotniki so se hudo maščevale zavoljo žaljenja, katero jim je bil učinil strežaj.

Vabilo. Na 7. decembra l. l. naznanjeni, pa zbog mnogih zadržkov odloženi občni zbor „Trdnjave“ sklicuje društveni odbor na novo na 29. januarja ob 4ih popoldne v Celovcu. Slavni čitalnični odbor je v ta namen prijazno prepustil čitalnično sobo v gostilnici „zum weissen Lamm“. Na dnevnem redu bodo: 1. Poročilo tajnika o društvenem stanju in delovanju; 2. poročilo denarničarja; 3. volitev novega odbora; 4. jugoslovanski program; 5. rešitev posameznih predlogov.

Da se zborovanja v prav obilnem številu udeležijo družniki, kakor vsi slovenski rodoljubi, odbor uljudno prosi in vabi.

Dohodki za Janežičevo ustanovitev.

Prenesek iz lanskega leta		gold.	kr.
Nadalje je bilo poslano:		1061	84
431 Juri Kulterer, pravoslovec		1	—
432 Čermel, spovednik na sv. Gori		5	—
433 Velikanja, spovednik na sv. Gori		—	70
434 Anton Mejač, župnik v Šmihelu		1	—
435 T. Kuhler, učitelj v Škočidolu		1	—
436 M. Cank, korvikar v Mariboru		—	70
437 Križanec Vanek, kaplan pri sv. Martinu		—	70
438 O. Korbinijan Lajh		2	—
439 Reza Šimnec	poslal g. prof. Lesar	2	—
440 Marija Žakelj		—	20
441 Ivan Peterca		1	—
vкуп		1077	14

V Celovcu 8. januarja 1871

Odbor.

Vabilo na naročbo.

V prvem listu letošnjega leta še enkrat prijazno vabimo na naročbo. Naj dragi Slovenci blagovolijo segati po Besedniku in mu gladiti pot posebno med priprosto ljudstvo, kateremu je v prvi vrsti namenjen. Cena mu je za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Dijaki pa ga dobivajo tudi po 1 gld. polletno, ako se jih združi vsaj 10—12 in je naročilu priložena tudi naročnina. Naročnina naj se v plačila prostih listih, ali še boljše, po poštinih nakaznicah, pošilja izdajateljici Karolini Janežičevi v Celovcu.

Prosimo tudi tistih čitateljev, ki so lani prejeli „B.“, pa še niso cele naročnine poslali, da jo blagovolijo kmalo poslati.

Kdor dobi današnji list, pa se ne misli naročiti, naj ga pošlje nazaj.

Založništvo in vredništvo.

Žitna cena.

Povsod po vaganu prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Kranju	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	6	—	5	20	4	75	4	55	6	10
Rež	4	20	4	—	3	65	3	50	4	20
Ječmen	3	—	2	—	3	20	3	—	2	70
Ajda	3	38	3	10	2	70	2	50	3	80
Turšica	3	3	3	88	3	65	2	85	—	—
Proso (Pšeno)	4	93	2	90	2	50	2	70	3	20
Oves	1	98	2	—	2	20	1	80	2	20
Krompir	—	—	1	80	1	60	1	55	1	65
Fizol	—	—	—	—	—	—	—	—	3	52

Kurzi na Dunaji 8. januarja 1871.

5% metalike — gld. — kr. Nadavek na srebro 122 gld. 40 kr.
Národno posojilo 56 „ 45 „ Napoleondori . . 9 „ 95 „

Dopisovalnica.

Besednikova: J. Dl. v Trstu. Za celi lanski tečaj še nismo dobili naročnine. — J. P. v ž. K. Plačati nimate nič več. — L. G. P. Hvala za lepi prevod „zaljubljeni h.“; z natisom pa moramo vendar nekoliko počakati; „B.“ bo dohajal. Zastran br. zadev se ne dá ni tu ni pri G — nič opraviti. — A. J. v B. Hvala! — Dr. — ž — Le blagovolite nadaljevati, gotovo bo občinstvu zelo vstreženo. — Sl. čitalnica v Postojni. 50 kr. še dobimo. — J. B. v Lj. Bomo storili po vaši želji, le vi ostanite tudi mozi beseda. — J. Šk. v S. Naročnino hvaležno prejeli! Poslano drobtinico bomo prihodnjič ponatisnili.